

Edirne Müzeleri - Kültürel Etkinlik Alanları

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

I	Kültürel Etkinlik Alanları	5
0.1	Edirne Müzeleri	7
0.2	Edirne Müzesi	7
0.3	Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi	8
0.3.1	Etnoğrafya Bölümü	8
0.3.2	Arkeoloji Bölümü	9
0.4	Balkan Savaşı Müzesi	10
0.5	Türk İslam Eserleri Müzesi	11
0.5.1	Pehlivanlar Odası	11
0.5.2	Tekke Eşyaları Odası	11
0.5.3	Çorap Odası	11
0.5.4	İşleme ve Levha Odası	11
0.5.5	Silah Odası	11
0.5.6	Balkan Harbi Odası	11
0.5.7	Çini ve Seramik Odası	12
0.5.8	Sarayiçi Odası	12
0.5.9	Edirne Misafir Odası	12
0.5.10	Mutfak Eşyaları Odası	12
0.5.11	Ölçü Aletleri Odası	12
0.5.12	Galeri	12

Kısım I

Kültürel Etkinlik Alanları

Bu bölümde Edirne’de belli başlı kültürel etkinlik alanları ve kent kültürünü geçmişten günümüze tanıtan mekanlar incelenmektedir.

0.1 Edirne Müzeleri

Cumhuriyet’in ilk yıllarında başlayan müzecilik çalışmaları, sonraki yıllarda çeşitli nedenlerle duraklamıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşında kentin bir saldırıya uğraması ihtimaline karşı, müzelerdeki değerli eserlerin çoğu, İstanbul ve Anadolu İllerindeki müzelere taşınmıştır.

Edirne Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi 1925 yılında Selimiye Camisi arkasındaki Dar-ül Kur’a Medresesinde kurulmuştur. Yine aynı avludaki Dar-ül Tedris’te Etnoğrafya Müzesi’nin açılması da 1936’ya rastlar. Daha sonra yeni eserlerle zenginleşen müze, 1972’de bitirilen yeni binasına taşınmıştır. Müze-deki eserlerin çoğu prehistorik dönemden kalmadır. Ayrıca eski Yunan, Roma ve Bizans eserleri de mevcuttur. Değerli sikke koleksiyonu, heykeller, steller, toprak ve cam kaplar ilgiyle izlenen eserler arasındadır. Müzenin etnoğrafya salonundaysa yerel giyim kuşam örnekleri, eski Edirne Döşemesi ve Gelinim Köşesi bölümleri ilginçtir.

Selimiye Camisi’nin Medrese Bölümünde 1925 yılında açılan Türk-İslam Eserleri Müzesi, 1971’de yeniden düzenlenmiştir. Kronolojik sırayla sergilenen eserler arasında en çok ilgi çeken Büyük Salon’daki süslemeli çadır (Otağ-ı Hümayun). Bu salonda özellikle dikkate değer eşyalar arasında Edirnekari ağaç işlemleri, yüklük ve köşe dolapları, Trabzon ayakları gibi dekoratif olanların yanı sıra sofrası ve sını altları, kavukluklar, yazı çekmeceleri ve sandıklar, rahle gibi fonksiyonel olanları da vardır. Edirnekari ağaç işlemleri, geometrik motiflerinin azlığı, barok etkinin kendini hissettirmesi ve çiçek motiflerinin sıklığıyla tanınırlar. Müzenin orta avlusunda yer alan ve 15. yüzyıldan günümüze dek gelen mezar taşı örnekleri içinde en önemlisi; içinde Fatih Sultan Mehmet’in eşi Sitti Şah Sultan’ın Mezar Taşdır.

0.2 Edirne Müzesi

Edirne’de ilk Müze Arkeoloji Müzesi adı altında 1925 yılında Atatürk’ün emriyle Selimiye Camisi Avlusu içinde bulunan, 1569–1575 yılları arasında Selimiye Camisi ile beraber yapılan ve Mimar Sinan’ın eseri olan Dar-ül Kur’a Medresesinde açılmıştır.

Edirne Osmanlı İmparatorluğu’na yaklaşık 92 yıl başkentlik ettiğinden, saray, halk sanatını etkilemiş ve etnoğrafya açısından zenginleştirilmiş, bu nedenle, ikinci bir müzeye ihtiyaç duyulmuştur. Etnoğrafya Müzesi adı altında ikinci bir müze yine Selimiye Camisi’nin avlusunda bulunan Dar-ül Tedris adı verilen Medresede 25 Kasım 1936 yılında açılmıştır. Bu müzeye Milli Eğitim Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü para yönünden katkıda

bulunmuş, Ankara ve İstanbul Müzelerinden bazı değerli eşyalar armağan edilmiştir.

Son yıllarda satın alma, kazı ve bağış yoluyla müzeye giren eserler çoğalmış, dolayısıyla ziyaretçi sayısı da artmıştır. Sonuçta modern bir müzeye ihtiyaç duyulmuş, 1971 yılında *Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi* adı altında modern bir müze açılmıştır.

Dar-ül Tedris Medresesindeki müze *Türk İslam Eserleri Müzesi* olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

0.3 Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi

Kentin en çok eser barındıran müzesidir. İki bölüme ayrılır:

0.3.1 Etnoğrafya Bölümü

Girişte solda, Edirneli bir şahsın hediye ettiği tuğralı gümüş eserler ile diğer ev eşyalarından oluşan aile yadigarı bir koleksiyon, hemen yanında Selimiye Camisi mihrabına serilmiş olan Gördes tipi halı seccade ile 19 uncu yüzyıla ait Şarköy Kilimleri yer almaktadır. Yine aynı sıradaki üç vitrinden ilkinde Osmanlı Padişahları döneminde basılan sikkeler, ikincisinde temel hafriyatları (kazılar) sırasında çıkan defineler, üçüncüsünde ise yurt dışına kaçırılırken gümrük kapılarında yakalanıp müzeye getirilen sikkeler bulunmaktadır.

Salonun en önemli köşelerinden biri sünnet ve gelin odasını yansıtan bölümdür. Sünnet yatağı 22 adet bindallı bohçanın bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş, üzerine de 18 inci yüzyıla ait atlas üzerine işlenmiş değerli bir yatak takımı serilmiştir.

Sünnet ve Gelin Odası'nın duvarında bulunan 17 inci yüzyıl sonuna ait olan *Edirnekari* yüklük dolabı kapağı devrinin en güzel örneklerinden biridir.

İç Salonun ortasında bulunan vitrinlerde sarayda kullanılmış stil örtüsü, kahve takımları, deniz kaplumbağası kabuğundan yapılmış kaşıklar, tombak ibrikler, gülabdanlar, billurdan nargile takımları ile 19 uncu yüzyıl Edirne kadın ve erkek kıyafetleri mankenler üzerinde sergilenmektedir. Yine aynı salonda bulunan oturma odası ile, Edirnekari tekniğiyle yapılmış para çekmeceleri, yazı çekmeceleri ve sandıklar ilgi çekicidir.

El Sanatları bölümüne geçmeden sağda ve solda bulunan vitrinlerde üzerinde çok çeşitli motiflerin bulunduğu çevreler ile Atatürk'ün Edirne'ye geldiği zaman kullandığı battaniyesi ve Balkan Harbinde kullanmış olduğu harita yer almaktadır.

El Sanatları bölümünde bir köy mutfağı, halı, kilim ve hasır dokuma tezgahları, ayakkabı yapımında kullanılan aletler, çiftçilikte kullanılan tarım araç gereçleri ve bir fayton bulunmaktadır.

0.3.2 Arkeoloji Bölümü

Girişte sağda Atatürk'ün emriyle 1936–1939 yılları arasında yörede ilk defa yapılan tümülüs kazılarını gösteren fotoğraf panosu, solda ise Trakya'nın antik yerleşim yerlerini gösteren harita yer almaktadır.

Duvar Boyuncu Sergilenen Eserler üç bölümdür. Bunlar:

- Yazıtlar
- Mimari Parçalar
- Steller

Şeklinde ayrılmıştır.

Pişmiş topraktan yapılmış kadın başlarının yer aldığı vitrin, Antik Çağ'dan günümüze değin kadınların saç modellerini göstermesi yönünden ilgi çekicidir. Kaçak Eserler vitrininde, yurt dışına kaçırılırken yakalanan çeşitli dönemlere ait eserler sergilenmektedir.

Trakya Kült Belgesi vitrininde, harp sanatında ve binicilikte gayet maharetli olan ve öldükten sonra tanrılaştırılan Trakya Süvarilerinin betimlendiği süvari stelleri yer almaktadır.

Duvar boyunca yine Roma Dönemine ait heykeller sıralanmaktadır.

Dört adet fosil vitrininde, yörede işletilen kum-çakıl ocakları ile kömür ocaklarından çıkan ve günümüzden bir milyon yıl öncesinden başlayıp 30-35 milyon yıl öncesine kadar uzanan değişik dönemlere tarihlenmiş çeşitli hayvanlara ait fosil parçaları sergilenmektedir.

Bu fosil vitrinleri, Paleontolojik döneme ait fosillerle başlar. Burada, Edirne ve yakın çevresinde bulunan 3. zaman sonuna ait fil, gergedan ve at türünden hayvanların defans, diş, çene kemiği ve omurlara ait parçalar vardır.

Aynı yerde günümüzden 30 milyon yıl öncesi Miyosen Döneme ait balık fosilleri ile diğer deniz hayvanları ve bitki fosilleri yer almaktadır.

Arkeolojik buluntuların en eskisi Enez Hocaçeşme Höyüğünde bulunan Orta-Neolitik-İlk Kalkolitik Döneme ait, günümüzden 7300–7400 yıl öncesinin taş, kemik ve pişmiş topraktan yapılmış eserleridir.

Sürmekte olan Enez kazılarında elde edilen buluntular, Nekropol'de (Antik Mezarlıkta) ortaya çıkan Güzellik ve Aşk Tanrıçası Afrodite'ye ait heykeller de vitrinlerde sergilenmektedir.

Büyük bir Trak kabilesi olan Odrislerin Edirne'nin 5 km. kuzeybatısında kurdukları ilk şehir yerleşmeleri Odrisia'ya ait Prehistorik eserlerden taş baltalar, elle yapılmış kaba hamurlu çentik bezemeli çömlek parçaları, taş, el değirmeni salonun ortasında bulunan yatay vitrinde sergilenmektedir.

Hacılar Dolmeni, Arpalık Dolmeni ve Taşlıca Bayır tümülüs kazılarından çıkarılan mezar hediyeleri kendi adları ile anılan vitrinlerde sergilenmektedir. Ortada yatay iki vitrinden birinde Hellenistik Krallara ait Trakya Sikkeleri,

diğerinde ise beylikler devrine ait sikkeler, dikey iki vitrinde kronolojik sıraya göre Roma ve Bizans Sikkeleri sergilenmektedir.

Müzenin bahçesinde Ion, Aiol, Korinth, Bizans sütun başlıkları, çeşitli mimari parçalar sergilenmektedir. Bunlar dışında üzeri mitolojik varlıklarla süslü Roma dönemine ait ve üzeri Eros kabartmalı sunak ile Lalapaşa Hacılar Köyünden getirilmiş Hacılar Dolmeni ile Arpalık Dolmeni ve menhirler ilgi çekici eserlerdir. Dolmenler günümüzden 3 - 4 bin yıl öncesinin megalitik diye adlandırılan anıt mezarlarıdır.

Ayrıca yine aynı alanda çitten yapılmış iki Trak Evi de o dönemin yaşanılan mekanlarını sergilemesi yönünden ilginçtir. Bahçenin ortalarında Osmanlı Dönemi su kültürüne ait Edirne'nin balıklı havuzları, sebil, çeşme aynaları, kuşluklar ve şadırvanlar görülebilir.

0.4 Balkan Savaşı Müzesi

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Edirne'nin savunulması amacıyla inşa edilmiş olan 30 tabyadan bir tanesidir. İlk olarak 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında topraktan yapılmış, devamında 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında önemli mevki olarak yapısı güçlendirilmiştir.

1886-1887 tarihleri arasında ordu komutanı Muhtar Paşa tarafından kullanılan tabyada, bir piyade ve bir topçu taburu iskan edilmiş olup, Balkan Savaşlarında Edirne'nin kuşatılması sırasında bu tabyadan oldukça yararlanılmıştır. Tabyanın rakımı 136 metredir. Duvarlar taş, kemerler ocak tuğladır. Bağlayıcı madde olarak horasan tuğlası ve kireç tozundan oluşan malzeme kullanılmıştır.

Edirne'nin savunulmasında Şükrü Paşa ve kurmayları tarafından şehrin batısındaki Hıdırlık Tabya ile beraber komuta yeni olarak kullanılmıştır.

Bu tabyanın Balkan Savaşı Müzesi haline getirilmesi çalışmalarına, Edirne Valiliği'nin katkıları ve Türk Silahlı Kuvvetleri adına görevlendirilen ve bu kışlada konuşlandırılan Mekanize Piyade Tugay Komutanlığınca Temmuz 2000 tarihinde başlanmış olup, 4 ay gibi kısa bir sürede 200 erbaş ve erin geceli gündüzlü bu tabyayı tarihi dokusuna uygun hale getirmek için yaptığı çalışmalarla 28 Kasım 2000 tarihinde tamamlanmıştır. Kıyık Tabyasının Balkan Savaşı Müzesi haline getirilmesi çalışmalarının tamamlanmasından sonra müze Korgeneral Yıldırım TÜRKER tarafından bu tarihte ziyarete açılmıştır.

Sözkonusu müze 14 bölümden oluşmakta olup müzede;

- Edirne halkı tarafından bağışlanan silah, belge ve mühimmatın da sergilendiği 4 adet sergi
- 118 adet pano(harita, resim, bilgi notları)
- 27 adet konu mankeni bulunmaktadır.

0.5 Türk İslam Eserleri Müzesi

Eserler Selimiye Camisi avlusu içinde bulunan Dar-ül Tedris Medresesinde 14 odada sergilenmektedir. Bahçesinde Yeniçeri Mezar Taşları ile yaz kış yaprakları dökülmeyen dişil porsuk ağacı dikkat çekicidir.

0.5.1 Pehlivanlar Odası

Kırkpınar güreşlerinde başpehlivan olmuş güreşçiler ile Kırkpınar Ağalarının resimleri sergilenmektedir. Ayrıca mankenler üzerinde bir güreşçi ve Kırkpınar Ağası canlandırılmıştır.

0.5.2 Tekke Eşyaları Odası

Müzenin en önemli odalarından biridir. Tekkeler kapatıldıktan sonra bir araya getirilen eşyaların sergilendiği odadır. Duvarlarda asılı olarak el yazması hat örnekleri, II.Beyazid Camisi'nin künde-kari tekniği ile yapılmış 2 adet kapı kanadı, Sultan II. Selim'in Selimiye Camisi'ne hediye ettiği el yazması Kur'an-ı Kerim ile çeşitli eşyalar burada sergilenmektedir.

0.5.3 Çorap Odası

Yurdun değişik yörelerinden toplanmış el örgüsü yün çoraplar sergilenmektedir.

0.5.4 İşleme ve Levha Odası

Atlas üzerine ipekle işlenmiş levhalar, kumaş üzerine applike edilmiş pul koleksiyonları, nişler içinde Osmanlıca yazı işlemeli peşkirler, çevreler ve örtüler yer almaktadır.

0.5.5 Silah Odası

17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıla ait Osmanlı Çakmaklı Tüfekleri, zırhlar, miğferler, süvari kılıçları, teberler, kalkanlar, kolçaklar, arboletler, oklar, kamalar ile mankenler üzerinde yeniçeri kıyafetleri sergilenmiştir.

0.5.6 Balkan Harbi Odası

Balkan Savaşı'nda kullanılan kanlı sancak, süpürge tohumundan yapılmış ekme-k ve Edirne Müdafii Şükrü Paşa'nın resimleri sergilenmektedir.

0.5.7 Çini ve Seramik Odası

17. yüzyıl sonu ile 18. yüzyıl başına ait Çanakkale seramik ve testileri, erken Osmanlı seramikleri, 15., 16. ve 17. yüzyıla ait Osmanlı Duvar Çinileri yer almaktadır.

0.5.8 Sarayıçi Odası

1973 yılında Sarayıçi'nde yapılan kazıda meydana çıkan ve Edirne Saray'ına ait olan 17. yüzyıl duvar çinileri sergilenmektedir.

0.5.9 Edirne Misafir Odası

Kristal ayna ve konsol, koltuklar ile duvarlarda ipek böceği kozasından yapılmış resimlikler sergilenmektedir.

0.5.10 Mutfak Eşyaları Odası

Edirne Saray'ında kullanılan mutfak araç gereçleri sergilenmektedir.

0.5.11 Ölçü Aletleri Odası

El kantarları, astronomi ile ilgili yükselti tahtaları, kum saati, okka ve arşınlar sergilenmektedir.

0.5.12 Galeri

15. yüzyıldan sonra yok olmuş, yıkılmış Edirne Camilerinin, hanlarının, hammamlarının, çeşmelerinin ve sebillerinin yazıtları ile 19. yüzyılın sonlarında yapılmış Edirne evlerinin tavan göbekleri sergilenmektedir. İç avlu artık yok olmuş durumdadır. Vaka-i Hayriye olayını zarar görmeden atlatabilmiş ve zamanımıza kadar gelebilmiş olan yeniçeri mezar taşları koleksiyonu ise ayrı bir önem taşımaktadır.